

К.П. Столярчук, магістрант, V курс, гр. ФКМ-3, ФОФ

Науковий керівник – к.е.н., доц. Я.В. Лебедзевич

Житомирський державний технологічний університет

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО ПОДАТКОВОГО АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Податковий аудит є одним із найбільш популярних нових напрямків аудиту в Україні. Професія аудитора - дуже популярна і престижна, хоча і надто молода. Термін «аудит» не є для нас новим і незнайомим.

Серед європейських країн перші згадки про аудит як вид професійної діяльності містяться в архівних даних Казначейства Англії та Шотландії 1130 р. Перший у Європі законодавчий акт, що регулював діяльність аудиторів, був виданий у 1285 р.

У найрозвиненішій державі того часу – Великобританії – група знаних бухгалтерів створили професійне об'єднання, метою якого була перевірка фінансових звітів. Ця подія і стала початком розвитку незалежного аудиту. Також, величезний внесок у розвиток аудиту зробив американський учений і видатний практик Роберт Монтгомері, який заснував сучасну теорію аудиту.

На території України державний контроль існував уже з початку XIX століття, але незалежний аудит, як і в цілому у Росії, поширення не набув. У Радянському Союзі взагалі, і в Україні зокрема існував тільки народний, державний і партійний контроль, який здійснювали Комітет народного контролю УРСР, Головне контрольно-ревізійне управління, Міністерство фінансів України, відомчі контрольно-ревізійні управління.

В той же час, почали розвиватися підприємства недержавної форми власності, формуватися прошарок власників. Подальший стрімкий розвиток цього процесу був пов'язаний із роздержавленням та приватизацією державного майна. Всі ці процеси об'єктивно обумовили необхідність становлення і подальшого розвитку незалежного аудиту. Аудит в Україні почав активно розвиватися після введення в дію Закону України «Про аудиторську діяльність». Розглянемо основні причини, що сприяли особливому розвитку аудиту в Україні й появі безпосередньо податкового аудиту.

Головна причина відмінності вітчизняного аудиту від зарубіжного полягає в розходженні організації управління бізнесом, (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика вітчизняного та зарубіжного аудиту

Вид	Характеристика
Вітчизняний аудит	Власник організації самостійно здійснює її управління, при цьому він зацікавлений винятково в максимізації власних доходів від ведення бізнесу. Аудитор виконує функції з виявлення й зниження податкових ризиків, властиві організаціям, а також надання консультацій з питань «оптимізації» податкових платежів, тому що саме за рахунок зниження податкових платежів власник нерідко одержує основну частину свого прибутку. Керуючий не несе ніякої відповідальності за результати діяльності організацій
Зарубіжний аудит	Керуючий несе відповідальність перед власниками за результати діяльності компанії. Аудитор є як захисником інтересів власника, а його висновки і аудиторський звіт є гарантими відбиття всієї істотної інформації, необхідної власникам для прийняття управлінських рішень

Наведені схеми ведення бізнесу, на відміну від класичної зарубіжної моделі, вимагають не прозорості, а навпаки, прихованості звітності, відсутності в ній реальних фінансових показників організації, що ускладнює, а в ряді випадків унеможлиблює, контроль за нарахуванням податків.

Для всіх же інших підприємств та організацій діяльність українських аудиторів фактично спрямована, по-перше, на зниження податкових ризиків, що зумовлюється превентивним характером роботи аудиторів, по-друге, на захист інтересів власників від несумлінних дій керуючого, по-третє, на формальне підтвердження фінансової та податкової звітності, яка не відбиває реального стану справ і використовується винятково для пред'явлення її податковим органам.

Таким чином, наведені вище докази свідчать про значне усічення ринку аудиторських послуг і переважну спрямованість діяльності більшості аудиторських організацій на перевірку правильності розрахунку й сплати податків. Це, в свою чергу, свідчить про те, що фактично в Україні за більш ніж два десятиріччя склалася система не фінансового аудиту, спрямованого на перевірку правильності витрат коштів, відбиття у звітності фінансової інформації про активи, пасиви й прибуток, підтвердження або не

підтвердження правильності ведення бухгалтерського обліку, а система податкового аудиту, орієнтована на зниження податкових ризиків організацій.

На всіх етапах діяльності організацій тією чи іншою мірою зіштовхуються з проблемами податкового характеру й намагаються їх вирішити таким чином, щоб використати ресурси організації з максимальною віддачею для прискорення економічного зростання.

Роль податкового аудиту в сучасних умовах особливо зростає через низьку податкову дисципліну та культуру суб'єктів підприємництва і населення щодо сплати податків та зборів, значну тонізацію економіки. Постає нагальна потреба в налагодженні взаємовідносин держави і суб'єктів господарювання на підставі встановлення дієвого механізму справляння податків та притягнення платників податків до відповідальності за порушення податкового законодавства, яка особливо окреслюється в умовах тінізації економічних відносин, поширення правопорушень і низького рівня довіри до влади й бізнесу щодо ефективності регуляторних заходів (рис. 1).

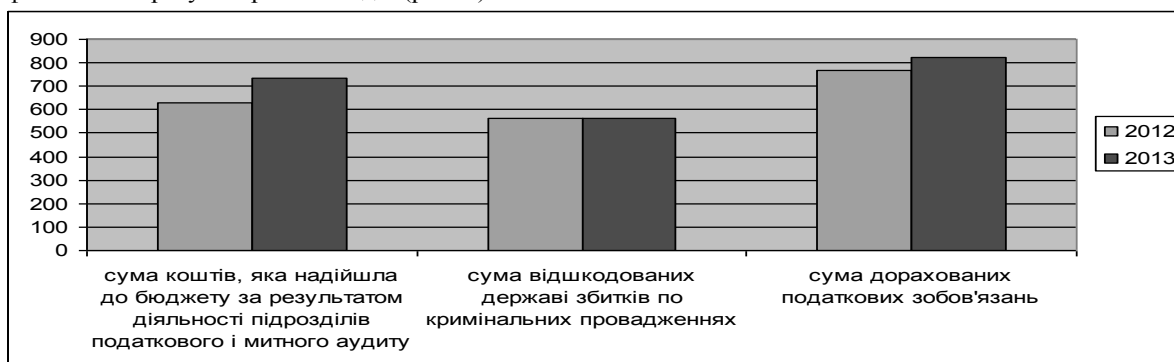

Рис 1. Результати діяльності підрозділів податкового і митного аудиту

У контексті різноманіття податків і складності обчислення податкових баз податковий аудит є важливим інструментом, що забезпечує зниження податкових витрат. Більше того, проведення податкового аудиту дозволяє не тільки зробити висновок щодо правильності нарахування податкових зобов'язань, але й мінімізувати податкові ризики й потенційні санкції за порушення податкового законодавства, що нерідко справляють істотний вплив на загальний фінансовий стан організації.

Зазначені обставини є тими факторами, які сприяють розвитку податкового аудиту як експертизи прийнятої організацією облікової політики для цілей оподаткування, перевірки її дотримання виконавцями, оцінки якості оформлення облікової документації та застосовуваних схем організації фінансово-господарських відносин.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що розвиток вітчизняного податкового аудиту повинен базуватися на переосмисленні теоретичних засад та практичної організації здійснення аудиторських перевірок відповідно до сучасних вимог. Наукове і прикладне обґрунтування напрямів удосконалення системи податкового аудиту належить до тих проблем реформування національної економіки України, що потребують невідкладного розв'язання.